

ΘΕΩΡΙΑ

Θεωρία Ανάλυσης Σφάλματος (Error Analysis)

Μελέτη των εμφανίσεων σφαλμάτων προγραμματισμού και έλεγχος τους
↓
κατάληξη φράγματα
ΕΥΣΤΑΘΗΣ ΑΝΟΡΙΘΜΩΣ
(Stable)

Υπολογιστική Τυφή = μερική διατάραξη του θεωρητικά αναμενόμενου
αποστέλεγματος (Backward Error Analysis)

Λήμμα 2

Εάν $0 \leq nu < 0.01$ τότε $(1+u)^n \leq 1 + 1.01nu$, $n=1, 2, \dots$

αντίστροφα (ως άκνην)

$$1+x \leq e^x, \forall x > 0 \text{ και } e^x \leq 1 + 1.01x, 0 \leq x < 0.01$$

Από Λήμματα 1 και 2 προκύπτει ότι

$$(1-u)^n \leq 1+\varepsilon \leq (1+u)^n$$

$$\Downarrow |\varepsilon| \leq nu, u = 1.01u$$

↓ αποδοχές υπέρ: nu, n^2u, n^3u

άκνην

Γινόμενο

$$f(x_1, x_2, \dots, x_n) = x_1 x_2 \dots x_n (1+\varepsilon), |\varepsilon| \leq (n-1)u_1$$

↓ μικρή διατάραξη \Rightarrow Ευεταθής Διαδικασία

Συμπεράσματα:

1) Τα σφάλματα στο γινόμενο είναι ανεξάρτητα της θέσης εκτέλεσης των πράξεων

2) Είναι ευεταθής διαδικασία (Stable)

$$3) \text{Rel} = \frac{|f(x_1, \dots, x_n) - x_1 x_2 \dots x_n|}{|x_1 x_2 \dots x_n|} = \frac{|x_1 \dots x_n \varepsilon|}{|x_1 \dots x_n|} = |\varepsilon| \leq (n-1)u_1$$

$\Rightarrow \text{Rel} \leq (n-1)u_1 \Rightarrow \text{ΕΥΣΤΑΘΕΙΑ}$

Υπολογισμός αθροίσματος n-όρων

$$S_n = f(x_1 + x_2 + \dots + x_n)$$

$$\text{n.x. } f(x_1 + x_2 + x_3) = f(\underbrace{f(x_1 + x_2)}_{(x_1+x_2)(1+\varepsilon_2)} + x_3) = ((x_1+x_2)(1+\varepsilon_2) + x_3)(1+\varepsilon_3), |\varepsilon_2|, |\varepsilon_3| \leq u$$

$$= (x_1+x_2)(1+\varepsilon_2)(1+\varepsilon_3) + x_3(1+\varepsilon_3) =$$

$$= x_1(1+\varepsilon_2)(1+\varepsilon_3) + x_2(1+\varepsilon_2)(1+\varepsilon_3) + x_3(1+\varepsilon_3)$$

\Rightarrow μικρότερο σφάλμα εάν $x_1 < x_2 < x_3$

Αθροισμός

$$S_1 = x_1$$

$$S_r = f(S_{r-1} + x_r) = (S_{r-1} + x_r)(1+\varepsilon_r), |\varepsilon_r| \leq u, r=2, 3, \dots, n$$

Τελικά προκύπτει:

$$S_n = x_1 \underbrace{\prod_{i=2}^n (1+\varepsilon_i)}_{1+n_1, |n_1| \leq (n-1)u_1} + \sum_{r=2}^n \left\{ x_r \underbrace{\prod_{i=1}^n (1+\varepsilon_i)}_{1+n_r, |n_r| \leq (n-r+1)u_1} \right\}, |\varepsilon_i| \leq u$$

$$fl(x_1 + x_2 + \dots + x_n) = x_1(1+n_1) + x_2(1+n_2) + \dots + x_n(1+n_n)$$

$$|n_i| \leq (n-i+1)u_i, \quad i=1, 2, \dots, n, \quad u_i = 1.01u$$

$$Rel = \frac{|fl(x_1 + \dots + x_n) - (x_1 + \dots + x_n)|}{|x_1 + \dots + x_n|}$$

$$= \frac{|x_1 n_1 + x_2 n_2 + \dots + x_n n_n|}{|x_1 + \dots + x_n|} \leq nu, \frac{|x_1 + \dots + x_n|}{|x_1 + \dots + x_n|}$$

συνθήκη υπό έλεγχο, δέσφης κατάστασης του αθροίσματος.

Εάν $\sum_{i=1}^n |x_i| \gg |\sum_{i=1}^n x_i|$, τότε εδέχεται να έχουμε μεγάλο σφάλμα

Εάν τα x_i είναι ετερόσημα, εδέχεται να εμφανιστεί σφάλμα στην πρόσθεση.

Συμπεράσματα:

- 1) Παιζει πολύ η διάταξη των προσθέσεων.
Μικρότερο σφάλμα αν είναι διατεταγμένοι σε αύξοντα σειρά.
- 2) Το άθροισμα ελέγχεται υπό συνθήκη.

Υπολογισμός Εσωτερικού Γινομένου

$ip_n =$ inner product = εσωτερικό γινόμενο n-διανυσμάτων

$$ip_n = fl(a_1 b_1 + \dots + a_n b_n), \quad a, b \in \mathbb{R}^n, \quad (a, b) = a^t b$$

πόσα ip έχω, είναι εσφαλές;

Ασφάλειες

$$tr = fl(a_r b_r) = a_r b_r (1 + \xi_r), \quad |\xi_r| \leq u$$

$$ip_r = t_r$$

$$ip_r = fl(ip_{r-1} + tr) = (ip_{r-1} + tr)(1 + \eta_r), \quad |\eta_r| \leq u$$

Τελικά προκύπτει:

$$ip_n = a_1 b_1 (1 + \epsilon_1) + a_2 b_2 (1 + \epsilon_2) + \dots + a_n b_n (1 + \epsilon_n), \quad |\epsilon_i| \leq nu_i$$

$$\text{Κάθε } (1 + \epsilon_i) = (1 + \xi_i)(1 + \eta_i) \dots (1 + \eta_n), \quad |\epsilon_i| \leq (n-i+2)u_i$$

$$Rel = \frac{|fl(a_1 b_1 + \dots + a_n b_n) - (a_1 b_1 + \dots + a_n b_n)|}{|a_1 b_1 + \dots + a_n b_n|} = \dots$$

$$= \frac{|a_1 b_1 \epsilon_1 + \dots + a_n b_n \epsilon_n|}{|a_1 b_1 + \dots + a_n b_n|} \leq (n+1)u_1 \underbrace{\frac{|a^t| \cdot |b|}{|a^t b|}}_{\text{Συνθήκη εσωτερικού γινόμενου}} \rightarrow \text{εσωτερικό γινόμενο}$$

Έστω $\frac{|a^t| \cdot |b|}{|a^t b|} \gg 1$, τότε αρδεύεται να εμφανιστεί σφάλμα.

∇ αν έχω δευτικές ποσότητες \Rightarrow ευστάθεια ∇

Συμπέρασμα:

Το εσωτερικό γινόμενο είναι υπό συνθήκη ευστάθειας

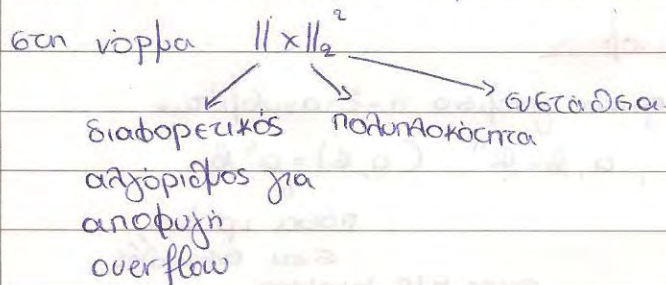
Άσκηση (Παράδειγμα)

Έστω $x \in \mathbb{R}^n$. Να εξετάσετε την ευστάθεια του υπολογισμού του τετραγώνου της Ευκλείδειας Νόρμας.

$$\text{δίν: } fl(\|x\|_2^2) = fl(x_1^2 + x_2^2 + \dots + x_n^2) \\ fl(x^t x)$$

Ανάλυση

Είναι ευστάθης αφού x^t, x τα ίδια

$$\text{Το } fl(\sqrt{x}) = \sqrt{x} (1+\epsilon), \quad |\epsilon| < 1.000000u.$$

Άσκηση:

$$fl\left(\frac{x_1}{x_1+x_2}\right)$$

$$\text{B1. } fl(x_1+x_2) = a = (x_1+x_2)(1+\epsilon), \quad |\epsilon| \leq u.$$

$$\text{B2. } fl\left(\frac{x_1}{a}\right) = \frac{x_1}{(x_1+x_2)(1+\epsilon)} \cdot (1+n) \quad |n| \leq u.$$

$$fl\left(\frac{x_1}{x_1+x_2}\right) = \frac{x_1}{x_1+x_2} (1+k), \quad |k| = \left| \frac{1+n}{1+\epsilon} - 1 \right| = \left| \frac{n-\epsilon}{1+\epsilon} \right| \leq \frac{2u_1}{1-u}$$

$$\text{Έστω } \frac{1}{1-u} < 0.01 \Rightarrow |k| \leq 1.01 \cdot 2u_1 = 2.02u_1 \quad (\text{βλ. Άσκηση 4 Οηφερνί})$$

23/1/14 Αριθμητική Γραμμική Άλγεβρα: Μιγαδικά

Θαύρα Ανίχνυσης Σφάλματος

Βασική Αριθμητική Τεχνική

(Γινόμενα n -όρων \rightarrow Πάντα ευεραδές)

Άθροισμα n -όρων \rightarrow Υπό ευεραδές: $\sum_{i=1}^n |x_i| \gg \left| \sum_{i=1}^n x_i \right|$

Ευεραδικό γινόμενο \rightarrow Υπό ευεραδές: $|a^+ \cdot 1.01| \gg |a^+|$, $a, b \in \mathbb{R}^n$

Άσκηση:

$$b=10, t=4$$

$$\text{Έστω } s_1 = 0.8134 \cdot 10^3$$

$$s_2 = 0.3547 \cdot 10^3$$

$$s_3 = -0.1168 \cdot 10^4$$

Να υπολογιστεί το $f(s_1 + s_2 + s_3)$

Σταθμιστική αβίαση: $s_1 + s_2 + s_3 = 0.1$

Λύση

Έλεγχος ευεραδούς

$$\left. \begin{aligned} |s_1| + |s_2| + |s_3| &= 0.23361 \cdot 10^4 \\ |s_1 + s_2 + s_3| &= 0.1 \end{aligned} \right\} \Rightarrow \text{Πλήρως αστάθεια της πράξης}$$

$$f(s_1 + s_2 + s_3) = f(0.1)$$

$$f(s_1 + s_2) = 1.1681 \cdot 10^3 \xrightarrow{\text{κατανόηση}} 0.11681 \cdot 10^4 \xrightarrow{\text{στρογγυλάριση}} 0.1168 \cdot 10^4$$

$$f(s_1 + s_2 + s_3) = 0$$

Καταστροφική Διαγραφή (ως ποινές) (Catastrophic Cancellation)

\Downarrow αναφέρεται

Αφαίρεση "πεντα" ίδιων αριθμών

(δίνω στο $f(s_1 + s_2) = 0.11681 \rightarrow$ διαγραφή του 1)

\Downarrow βγαίνει αντίθετα αρθίθετος.

Άσκηση

Να εκτελεστεί ο παραπάνω υπολογισμός με διττή mantissa $t=8$

(Αναρτ: βγαίνει ο ίδιος αριθμός με τον σταθμιστικό με $\text{Rel}=0$)

Συμπέρασμα

Πάντα ελέγχουμε τα δεδομένα μας και προσπαθούμε να αναζητήσουμε τυχόν αφαιρέσεις περίπου ίσων όρων.

Άσκηση:

Εάν διαταράξουν τα δεδομένα (s_1, s_2, s_3) κατά αιφνάλως όμοια, αλλάζει το αποτέλεσμα;

(Απάντ: όχι)

Πράξεις με πίνακες:

Έστω $A \in \mathbb{R}^{n \times n}$

$$f(A) = f(a_{ij}) = a_{ij}(1 + \epsilon_{ij}), \quad |\epsilon_{ij}| \leq u$$

$$f(a_{ij}) = a_{ij} + \underbrace{a_{ij} \epsilon_{ij}}_{\epsilon'_{ij}}, \quad |\epsilon_{ij}| \leq u \Rightarrow$$

$$f(a_{ij}) = a_{ij} + \epsilon'_{ij}, \quad |\epsilon'_{ij}| \leq u |a_{ij}| \quad (\text{επίπεδο συρραχθέντων})$$

$$f(A) = A + E', \quad E': \text{πίνακας σφάλματος}$$

υπόλοιπο \rightarrow διαταράξη της αρχικής τιμής

$$E' = \begin{bmatrix} \epsilon'_{11} & \epsilon'_{12} & \dots & \epsilon'_{1n} \\ \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ \epsilon'_{n1} & \epsilon'_{n2} & \dots & \epsilon'_{nn} \end{bmatrix}$$

όρα $|E'| \leq u |A|$

$Rel \leq u \Rightarrow$ Αντίστοιχο πίνακα είναι ευσταθής αριθμητικά

Άσκησης:

① Έστω $A \in \mathbb{R}^{n \times n}$, $\kappa \in \mathbb{R}$. Να ελεγχθεί η ευσταθότητα της πράξης $f(\kappa A)$
(Απάντ: Είναι ευσταθής)

② Έστω $A, B \in \mathbb{R}^{n \times n}$

$$f(A+B) = f(c) \text{ ευσταθής;}$$

$$f(c_{ij}) = f(a_{ij} + b_{ij})$$

(Απάντ: είναι ευσταθής και Rel υπό ευθείκη)

$$\frac{|A| + |B|}{|A+B|}$$

Γίχως πάντα $\|A\|_p = \| |A| \|_p$?

Εναχόμενες Νόρμες Τίμωκων $\rightarrow \|A\| = \max_{x \neq 0} \frac{\|Ax\|}{\|x\|}$

(Εάν $A=I \Rightarrow \|I\|=1$)

$\|A\|_1 = \max_j \sum_{i=1}^n |a_{ij}|$ (αθροίσμα εσών)

$\|A\|_\infty = \max_i \sum_{j=1}^n |a_{ij}|$ (αθροίσμα γραμμών)

$\|A\|_2 = [\max(\text{ιδιοτιμήν } A^T A)]^{1/2}$ (φασματική νόρμα)

Νόρμες Τίμωκων:

$\|A\|_F = \|A\|_F = \left(\sum_{i,j=1}^n |a_{ij}|^2\right)^{1/2}$

Ευκλείδεια \downarrow Frobenius
Νόρμα

Επίσημα

Η ευκλείδεια νόρμα είναι εναχόμενη; ΟΧΙ

γιατί: $\|I\|_F = \sqrt{n}$.

Η $\|A\|_p = \| |A| \|_p$ γίχως ισχύει για εναχόμενες 1, ∞ .

Όπως $\|A\|_2 \neq \| |A| \|_2$

Να αποδείξουν παραδείγματα και για ποίον A γίχως η ισότητα:

Η Ευκλείδεια $\|A\|_F = \| |A| \|_F$.

Γίχως όα:

- $\|A\|_2 \leq \|A\|_F \leq \sqrt{n} \cdot \|A\|_2$

- $\| |A| \|_2 \leq \|A\|_F = \|A\|_F \leq \sqrt{n} \cdot \|A\|_2$

+ ανόσση

Γινόμενο Πινάκων - Διάσπαση:

$$y = A \cdot x$$

$\mathbb{R}^n \quad \mathbb{R}^{m \times n} \quad \mathbb{R}^m$

Επίπεδο
πίνακας $f(x, y) = f(Ax)$

Επίπεδο
επιτεταγμένα $f(x, y) = f\left(\sum_{j=1}^n a_{ij} x_j\right) = f(a_{i1}x_1 + a_{i2}x_2 + \dots + a_{in}x_n)$

↙ εσωτερικό γινόμενο

$f(x, y) \xrightarrow[\text{εσωτερ. γιν.}]{\text{επιτεταγ.}}$ $a_{i1}x_1 + a_{i2}x_2 + \dots + a_{in}x_n + \epsilon_i$, όπου
 $|\epsilon_i| \leq u_i \cdot [n|a_{i1}| |x_1| + n|a_{i2}| |x_2| + \dots + n|a_{in}| |x_n|]$

↓ επίπεδο πίνακας

$f(x, y) = Ax + \epsilon$, $\epsilon \in \mathbb{R}^m$ (Διάσπαση σταθμισίας)

$E = \begin{bmatrix} \epsilon_1 \\ \epsilon_2 \\ \vdots \\ \epsilon_n \end{bmatrix}$, $|\epsilon_i| \leq u_i |D| \cdot |A| \cdot |x|$

↓
βάση
νότια

$D = \begin{bmatrix} n & & & \\ & n & & \\ & & \oplus & \\ & & & n-1 \\ & & & & \oplus \\ & & & & & 2 \end{bmatrix}$ (πίνακας επιτεταγμένων)

$\Rightarrow \|E\|_\infty \leq u_i \cdot \underbrace{\|D\|_\infty}_n \cdot \|A\|_\infty \cdot \|x\|_\infty \Rightarrow \|E\|_\infty \leq n u_i \|A\|_\infty \|x\|_\infty$

$Rel = \frac{\|f(Ax) - Ax\|}{\|Ax\|} \leq n u_i \underbrace{\frac{\|A\|_\infty \|x\|_\infty}{\|Ax\|_\infty}}_{\text{επιτεταγ. εφέλιμο}}$

Εάν $\frac{\|A\|_\infty \cdot \|x\|_\infty}{\|Ax\|_\infty} \gg 1$, τότε ενδέχεται να εμφανιστεί αβίασμα.

Όταν E διάσπαση $\Rightarrow \|E\|_1 = \|E\|_2$ ☹

Εάν βάσουμε φασματική νότια:

$\|E\|_2 \leq u_i \cdot \underbrace{\|D\|_2}_n \cdot \|A\|_2 \cdot \|x\|_2$

$\underbrace{\|D\|_2}_n \leq \sqrt{n} \|A\|_2$

$\Rightarrow \|E\|_2 \leq n^2 u_i \|A\|_2 \|x\|_2$

$Rel \leq n^2 u_i \frac{\|A\|_2 \|x\|_2}{\|Ax\|_2}$

Γινόμενο Πινάκων

$A, B \in \mathbb{R}^{m \times n}$

$f(AB) = f(c)$

↓
c

Γινόμενο $AB \rightsquigarrow \mathcal{O}(n^3)$
 "Ακριβή" πράξη

Αξιόσημο ότι αποδεικνύεται ότι $f(A, B) = AB + \epsilon$

$$\|E\|_{\infty} \leq nu, \|A\|_{\infty} \|B\|_{\infty}$$

Υπόθεση:

$B = [b_1, b_2, \dots, b_n]$ υπό μορφή στήλων

$AB = [AB_1, AB_2, \dots, AB_n]$

$$f(AB) = [\underbrace{f(AB_1)}_{c_1}, \underbrace{f(AB_2)}_{c_2}, \dots, \underbrace{f(AB_n)}_{c_n}]$$

για φασματική νόρμα έχω: $\|E\|_2 \leq n^2 u, \|A\|_2 \|B\|_2$

$$Rel = \frac{\|f(AB) - AB\|}{\|AB\|} \leq nu, \frac{\|A\|_{\infty} \|B\|_{\infty}}{\|AB\|_{\infty}} \quad \text{ή} \quad \leq n^2 u, \frac{\|A\|_2 \|B\|_2}{\|AB\|_2}$$

→ ΕΥΣΤΑΘΕΙΑ υπό συνθήκη

Επίσκεψη:

Υπάρχει ευσταθές γινόμενο πινάκων;

Εμφανίζεται ευσταθία εάν υπάρξουν γινόμενα με ορθογώνιους πίνακες.

Ορισμός:

$U \in \mathbb{R}^{n \times n}$ ορθογώνιος (Orthogonal) εάν $\boxed{U U^T = U^T U = I}$

$$1. U^T = U^{-1}$$

$$2. \|U\|_2 = 1$$

3. Γινόμενα ορθογώνιων = ορθογώνιος

Θεώρημα:

Εάν $A \in \mathbb{R}^{n \times m}$, $P, Q \in \mathbb{R}^{n \times m}$ ορθογώνιοι

$$1. \|PA\|_2 = \|A\|_2 \rightarrow 0 \text{ A είναι ορθογώνια ανεξαρτησίας}$$

$$2. \|AQ\|_2 = \|A\|_2$$

$$3. \|PAQ\|_2 = \|A\|_2$$

απόδειξη:

$$1. \|PA\|_2 = \sqrt{\text{eigenvalues}(A^T \underbrace{P^T P}_I A)} = \|A\|_2$$

$$2. \|AQ\|_2 = \sqrt{\text{διδιοτιμήν } (Q^T A^T A Q)} = \|A\|_2$$

ιδίες ιδιοτιμές με $A^T A$

$Q^T A^T A Q \Rightarrow$ μετασχηματισμός ομοιομορφίας

Όμοιοι πίνακες \Rightarrow ίδιες ιδιοτιμές

3. Συνδυασμός των 1, 2

$$f(A, B) = AB + E$$

$$\|f\|_2 \leq n^2 u, \frac{\|A\|_2 \|B\|_2}{\|AB\|_2}$$

1. Μετάβαση γινόμενων ορθογώνιων πινάκων

$P, Q \in \mathbb{R}^{n \times n}$ ορθογώνιοι

$f(P, Q)$ είναι ευσταθής

$$f(P, Q) = PQ + E$$

$$\|f\|_2 \leq n^2 u, \frac{\|P\|_2 \cdot \|Q\|_2}{\|PQ\|_2} = n^2 u$$

Συμπέρασμα

Γινόμενα ορθογώνιων πινάκων = Ευσταθής πράξη

($\text{Rel} \leq n^2 u$)

Γινόμενα ορθογώνιων πινάκων με $A \in \mathbb{R}^{m \times n}$: ευσταθής πράξη

$$f(P, A) = PA + E$$

$$\|f\|_2 \leq n^2 u, \frac{\|P\|_2 \|A\|_2}{\|PA\|_2} = n^2 u \Rightarrow \text{Rel} \leq n^2 u$$

$P_2(P, A)$
ευσταθής

ευσταθής